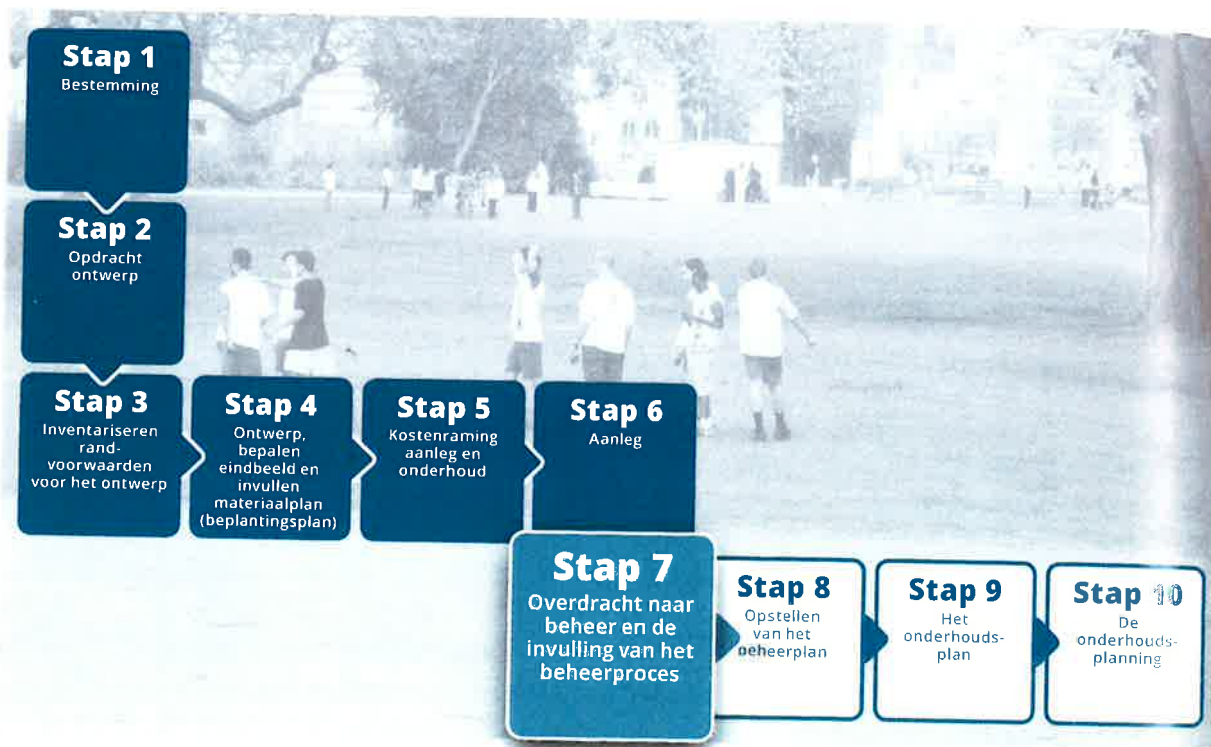

5 De beheerfase

5.1 Stap 7 Overdracht naar beheer; invulling van het beheerproces

5.1.1 Overdracht van ontwerp naar beheer

Wanneer op de juiste momenten overleg heeft plaatsgevonden tussen opdrachtgever, ontwerp en beheer is deze overdracht een kleine stap. Er is draagvlak bij zowel opdrachtgever, ontwerp en beheer als de gebruiker.

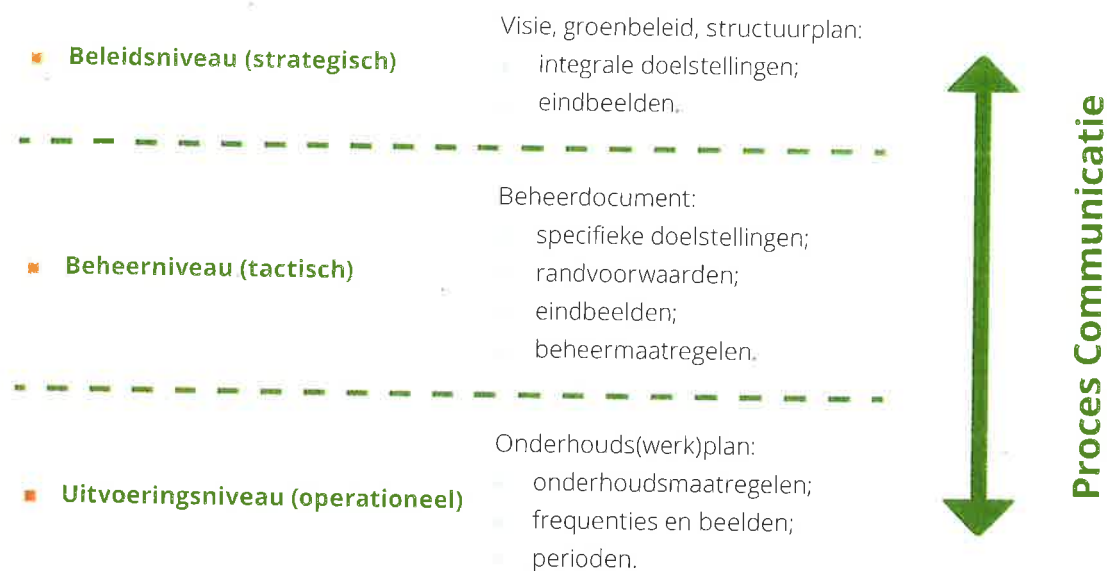
Voor ontwerp is de opdracht nu afgerond. Het project wordt overgedragen aan beheer, dat de opdracht heeft het eindbeeld te realiseren.

5.1.2 Het beheerproces

Groenbeheer moet kunnen sturen op werkprocessen, en in staat zijn het beheer van groen in het juiste perspectief te plaatsen, bij een afgesproken doelstelling (zie paragraaf 5.2.2). Daarbij is de juiste wijze van communiceren naar belanghebbenden essentieel.

Het gehele proces om van beleid tot de uiteindelijke uitvoering te komen vraagt om een gedegen plan, waarbij **duurzaam** beheer uitgangspunt is en waarbij de kosten van het gekozen beheer via beheerbegrotingen zijn vastgelegd en te verantwoorden. Beleidsmaker en beheer moeten ervoor zorgen dat strategie (beleid) wordt vertaald naar tactisch en operationeel (uitvoerend) niveau.

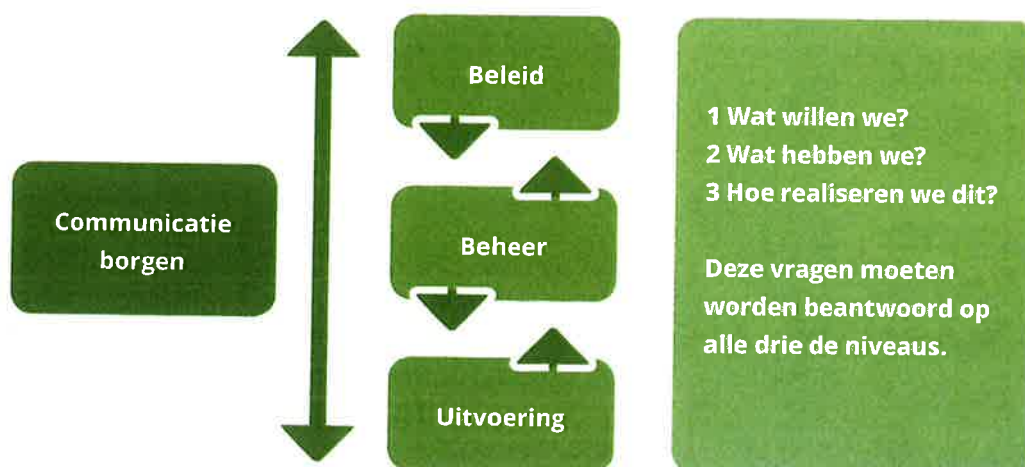
De organisatie van het beheerproces

Afstemming tussen de verschillende niveaus is een voorwaarde voor een goede bedrijfsvoering. Het groenbeheer moet objectief en zakelijk zijn om antwoord te kunnen geven op de (vaak) subjectieve belevingswaarde van het groen.

Wat willen we? Wat hebben we? Hoe realiseren we dit?

Voor elk denkbaar uitvoeringsproces zijn deze drie vragen essentieel. Een **grote** valkuil voor groenbeheer is om te snel te gaan communiceren op basis van de vraag 'Hoe realiseren we dit?'. De juiste volgorde is 'Wat willen we?', 'Wat hebben we?' en 'Hoe realiseren we dit?'. Deze volgorde is de basis voor een goede communicatie, waardoor minder conflicten zullen ontstaan tussen allerlei belangengroepen.

5 De beheerfase

Wat willen we?

Het antwoord op de vraag 'Wat willen we?' komt voort uit een visie, een beleidsplan of een structuurplan. Het is de afgesproken koers voor de langere termijn (20 jaar), gebaseerd op actueel omgevingsbeleid en beleidskeuzes op groengebied.

Voorbeelden:

- Wat wil de eigenaar, wat wil ontwerp, wat wil beheer, wat wil de burger? Wat zijn de basisvoorwaarden die worden gesteld ten aanzien van 'schoon, heel en veilig'?
- Mogen er wel of geen chemische middelen worden gebruikt?
- Waarmee moeten we rekening houden als het gaat om de visie, het beleidsplan of het structuurplan?
- Wat is het onderhoudsbudget?
- Wat zijn de doelen en wat houden deze concreet in?
- Wat moet de gewenste situatie worden?

De 'Wat willen we?'-vragen zullen vooral op strategisch niveau worden uitgewerkt. Ze moeten echter uitvoerbaar worden gemaakt op tactisch en operationeel niveau. Wat beheer verlangt en uiteindelijk ook de burger wil, is duidelijkheid over de strategische uitgangspunten.

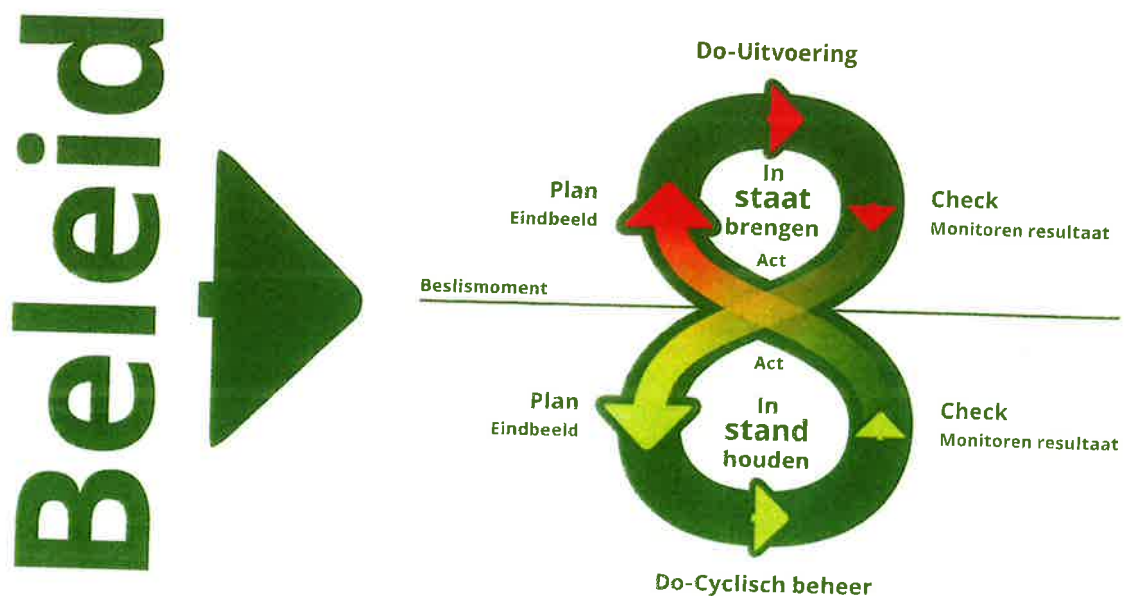
Wat hebben we?

Het antwoord op de vraag 'Wat hebben we?' komt uit een inventarisatie. Voor het uitwerken van een realistisch groenbeheerplan is het noodzakelijk te weten wat onder andere de toestand is van het actuele groenbestand, in eigendom en/of beheer van de organisatie. In deze fase worden ook de randvoorwaarden voor beheer geïnventariseerd op objectniveau.

Hoe realiseren we dit?

Als de eerste twee vragen beantwoord/geïnventariseerd zijn, kan een overzicht worden gemaakt van hoe het werk moet worden uitgevoerd.

De uiteindelijke uitvoering 'in het veld' heeft de onderstaande beheercyclus als uitgangspunt.

In staat brengen (bovenste cirkel)

Na de aanleg van een ontwerp moet de jonge begroeiing in staat worden gebracht. De onderhoudskosten zullen in verhouding met het normale reguliere werk hoger zijn. Door de hoge dynamiek die de aanleg heeft veroorzaakt zal vaak extra bestrijding van ongewenste kruiden noodzakelijk zijn. Ook kan er sprake zijn van begroeiingen die niet zijn aangeslagen en opnieuw ingeplant moeten worden (inboeten).

Bovenstaande geldt ook voor achterstallig onderhoud, of verkeerd gebruik (bijvoorbeeld afsnijden van paden in beplanting). De begroeiing moet in deze situaties eerst in staat moet worden gebracht, voordat met cyclisch beheer kan worden begonnen (zie de rode pijl in het schema).

In stand houden (onderste cirkel)

Wanneer de begroeiing in staat is gebracht, volgt het reguliere, cyclische beheer om het eindbeeld te bereiken (zie de lichtgroene pijl in het schema). Duurzaam, efficiënt en extensief beheer is hier uitgangspunt. Voor beheer zijn met name de natuurlijke processen leidend. Dat betekent dat de vraag moet worden gesteld: 'Wat gebeurt er als ik niets doe?'. Hierbij is inhoudelijke vakkennis onmisbaar. Als ingrijpen (onderhoud) noodzakelijk is, wanneer moet dit dan worden gedaan? Hiervoor is uiteindelijk een onderhoudsplanning noodzakelijk.

In volgorde:

- **Plan: het uiteindelijke ontwerp en beplantingsplan:**
  - uitgangspunt is een onderhoudsplanning waarin is vastgelegd hoe eindbeelden bereikt gaan worden in de planningsperiode (ontwikkelingsbeheer) en met welke onderhoudsmaatregelen een eindbeeld in stand wordt gehouden.
- **Do: uitvoering van het ontwerp, de aanleg:**
  - de uiteindelijke planning en inspanning die moet worden geleverd om de begroeiing in stand te houden (als je te lang wacht, ontstaat de noodzaak tot duur, achterstallig onderhoud).
- **Check: monitoren van het natuurlijke proces in combinatie met uitvoering van het onderhoud:**
  - een onderhoudsplanning is een middel om het gehele onderhoudsproces te monitoren. We hebben geen invloed op weersomstandigheden (droog, nat, koud, warm) en eventuele stormschade of andere calamiteiten.
- **Act: de begroeiing is in staat gebracht en valt verder onder het cyclische beheer (onderste cirkel: in stand houden):**
  - door de goede invulling van het uit te voeren onderhoud ontstaat geen achterstallig onderhoud.

Achterstallig onderhoud

De groei en bloei van levend materiaal gaat steeds door. Als er te lang wordt gewacht met onderhoudsmaatregelen, is al snel achterstallig onderhoud noodzakelijk. Een dergelijke situatie is zeker niet duurzaam en geen voorbeeld van effectief en efficiënt beheer. Het groen zal uiteindelijk met extra geld weer in staat moeten worden gebracht. Het risico is groot dat dit ten koste gaat van het totale onderhoud: het onderhoudsbudget blijft immers hetzelfde. Uiteindelijk kan dit leiden tot een lagere kwaliteit van het groen in het algemeen.

5 De beheerfase

Voorbeeld:

Snoeien van bomen

Een randvoorwaarde voor bomen die langs wegen staan is de minimale doorrijhoogte: boven provinciale wegen is dat circa 4,20 meter en boven rijkswegen circa 4,5 meter. Op gemeentelijk niveau kan de doorrijhoogte per gemeente verschillen (de algemene plaatselijke verordening geeft daar uitsluitsel over). Omdat takken bij veel boomsoorten naar beneden hangen, is de uiteindelijk takvrije stam hoger dan deze 4,50 meter, dus misschien wel 8 meter (of meer, zoals bij bijvoorbeeld de krimlinde). Bij het in stand houden worden deze bomen op tijd gesnoeid, waarbij dikke takken en probleemtakken worden verwijderd tot op deze hoogte (begeleidingssnoei). Als hier te lang mee wordt gewacht, is achterstallig onderhoud nodig, met als gevolg dat er dikkere takken moeten worden gesnoeid. De nadelen hiervan zijn:

- hogere snoeikosten;
- hogere afvalkosten;
- een hoger risico op ziekten en plagen door grotere snoeiwonden;
- klachten van bewoners die dit snoeien zien als misvorming van de boom.

De werkzaamheden hebben zich verplaatst naar de bovenste cirkel (in staat brengen), waardoor de onderhoudskosten hoog zijn. Het kost dus extra geld (en levert mogelijk klachten op) om deze weer in het reguliere beheer bij 'in stand houden' te krijgen.

- ▶ **In stand houden:** er wordt op tijd ingegrepen in de vorm van begeleidingssnoei. De onderhoudskosten zijn relatief laag, de snoeiwonden zijn minimaal en de habitus (vorm) van de boom is acceptabel, waardoor er weinig klachten van burgers zullen zijn.

- ▶ **In staat brengen:** er is te lang gewacht met snoeien, waardoor de noodzaak tot achterstallige snoei is ontstaan. De onderhoudskosten zijn relatief hoog, de snoeiwonden zijn groter en in het ergste geval is de habitus niet acceptabel, waardoor er klachten van burgers kunnen komen.

5.2 Stap 8 Opstellen van het beheerplan

Het is dus niet eenvoudig om binnen het groenbeheer zomaar te bezuinigen op onderhoudskosten, zonder dat je daarvoor de rekening gepresenteerd krijgt in de vorm van uitgesteld en duurder meerwerk.

Uiteindelijk wordt het onderhoud toch duurder, de situatie kan in strijd met randvoorwaarden zijn of er kan een conflict ontstaan met de belanghebbenden.